

Vides pārraudzības valsts birojs

Rūpniecības iela 23, Rīga, LV-1045, tālr. 67321173, e-pasts pasts@vpvb.gov.lv, www.vpvb.gov.lv

Rīgā

30.05.2023

Atzinums Nr. 4-03/7/2023

Par Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģijas 2022. – 2027. gadam vides pārskatu

Plānošanas dokumenta izstrādātāja:

Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, reģistrācijas Nr. 90000028508, adrese: Peldu iela 25, Rīga, LV-1494, Latvija, e-pasts: pasts@varam.gov.lv (turpmāk – Izstrādātāja).

Vides pārskata sagatavotāja:

SIA “*Reģionālie projekti*”, reģistrācijas Nr. LV40003404474, juridiskā adrese: Rūpniecības iela 32B–2, Rīga, LV–1045, e-pasts: birojs@rp.lv (turpmāk – Sagatavotāja).

Plānošanas dokuments:

Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģijas 2022. – 2027. gadam vides pārskats

Sagatavotāja 2023. gada 23. janvārī Vides pārraudzības valsts birojā (turpmāk – Birojs) ir iesniegusi “*Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģijas 2022. – 2027. gadam*” (turpmāk – Stratēģija) stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – Stratēģiskais novērtējums) Vides pārskatu (turpmāk – Vides pārskats).

Likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” (turpmāk – Novērtējuma likums) 23.⁵ panta sestā daļa noteic, ka Birojs sniedz atzinumu par vides pārskatu, ņemot vērā vides pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām un izraudzītā risinājuma pamatojumu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai¹ – Birojam – ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi. Turpat noteikts, ka gadījumā, ja izraudzītais risinājums nav pietiekami pamatots, Birojs atzinumā norāda iebildumus, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

Šis Biroja atzinums par Vides pārskatu sagatavots atbilstoši Novērtējuma likuma 23.⁵ panta sestās daļas prasībām, vērtējot izraudzītā risinājuma pamatojumu un tā ietekmes uz cilvēku

---

¹ Novērtējuma likuma 6. panta pirmā daļa.

veselību un vidi būtiskumu, un tajā ietverti iebildumi, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

I Vides pārskatā ietvertā informācija un izraudzītā risinājuma pamatojums:

Plānošanas dokumenta Vides pārskats atbilstoši Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr.157 “*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*” (turpmāk – Noteikumi Nr. 157) IV nodaļas “*Vides pārskatā iekļaujamā informācija*” 8. punktā noteiktajam ietver šādu informāciju:

1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi, risinājumi un iespējamās alternatīvas

- 1.1. Vides pārskatā ietverta informācija par Stratēģijas un tā ietekmes novērtēšanas mērķiem, ar Stratēģijas īstenošanu saistītajiem risinājumiem, kā arī vides problēmām un ietekmes aspektiem, kas ar šādu risinājumu īstenošanu varētu būt saistīti.
- 1.2. Stratēģijas izstrāde tieši izriet no Vides politikas pamatnostādņu 2021. – 2027. gadam 25. rīcības virziena “*Notekūdeņu dūņu ilgtspējīgas apsaimniekošanas sistēmas izveidošana*”², paredzot izstrādāt notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģiju un līdz 2027. gadam izveidot notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas infrastruktūru, kā arī projektu veidā ieviest piemērotākos risinājumus biogēnu pārstrādei un atgūšanai.
- 1.3. Stratēģija ir nacionāla līmeņa stratēģisks plānošanas dokuments, kurā aprakstīta un analizēta esošā situācija notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas jomā, un noteiktas rīcības, lai panāktu vienotu turpmāko attīstību, ņemot vērā Eiropas Savienības un nacionālā līmeņa normatīvos aktus un politikas plānošanas dokumentus, identificētos problēmjautājumus, kā arī administratīvi, vidiski, ekonomiski un tehniski atbilstošus un iespējamus risinājumus un to izmaksas.
- 1.4. Stratēģijas izstrādes mērķis ir “*izveidot sistēmu, kuras ietvaros pilnīgi visas valstī radušās sadzīves un komunālo notekūdeņu dūņas tiktu nogādātas dūņu apsaimniekošanas centros, atbilstoši apstrādātas, pārstrādātas un izlietotas, nodrošinot resursu atgriešanos aprītē atbilstoši aprītes ekonomikas principiem.*”³ Tādejādi tiktu izslēgta notekūdeņu dūņu apglabāšana atkritumu poligonos (izņemot gadījumus, ja dūņas piesārņojuma dēļ klasificējas kā bīstamie atkritumi), ilgstoša glabāšana vai nekontrolēta nonākšana vidē.
- 1.5. Stratēģijā ir izvirzīta notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas sektora vīzija, misija, mērķi un uzdevumi, kas raksturo, kādai jābūt notekūdeņu dūņu apsaimniekošanai Latvijā, ievērojot starptautiskajos un nacionālajos plānošanas dokumentos noteikto virzību uz vides ilgtspēju un resursu efektivitāti ikvienā sektorā, kā arī ņemot vērā nepieciešamību pēc pārdomātas, izmaksu efektīvas un nacionālai situācijai atbilstošas rīcībpolitikas.
- 1.6. Stratēģijā ir definēti 3 mērķi, kuru sasniegšanai izvirzīti kopumā 18 uzdevumi, kuri vienlaikus uzskatāmi arī par konkrētām un ieviešamām aktivitātēm notekūdeņu dūņu apsaimniekošanā:
  - 1.6.1. Mērķis Nr. 1 “*Notekūdeņu dūņu apsaimniekošana ir precīzi noteikta, videi droša un izmaksu efektīva*” un tam pakārtotie uzdevumi:
    - 1.6.1.1. Pilnveidot notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas tiesisko ietvaru;

² Apstiprināts ar Ministru kabineta 2022. gada 31. augusta rīkojumu Nr. 583 “*Par Vides politikas pamatnostādņēm 2021. – 2027. gadam*”, <https://likumi.lv/ta/id/335137-par-vides-politikas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam> (skatīts 26.05.2023.).

³ Vides pārskata 3.9. nodaļa.

- 1.6.1.2. Precizēt notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas vietu ūdenssaimniecības sabiedrisko pakalpojumu ietvarā;
- 1.6.1.3. Atbalsta programmu izveide;
- 1.6.1.4. Risinājumu tehniski ekonomiskās analīzes un projektu pieteikumu izstrāde infrastruktūras attīstībai;
- 1.6.1.5. Notekūdeņu dūņu pārstrādes centru infrastruktūras izveide;
- 1.6.1.6. Notekūdeņu dūņu apstrādes un centralizēšanas.
- 1.6.2. Mērķis Nr. 2 “*Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas process ir vienkāršs un uzraudzīts*” un tam pakārtotie uzdevumi:
  - 1.6.2.1. Izstrādāt vadlīnijas notekūdeņu dūņu apsaimniekošanā iesaistītajiem;
  - 1.6.2.2. Unificētu dokumentu paraugu izveide;
  - 1.6.2.3. Dūņu apsaimniekotāju iekšējās kontroles sistēmas izveide;
  - 1.6.2.4. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas uzraudzības sistēmas tiesiskā regulējuma pilnveide, uzraudzības iestāžu kapacitātes celšana un kontroles sistēmas pilnveide;
  - 1.6.2.5. Notekūdeņu dūņu valsts statistikas pārskata, sagatavošanas sistēmas pilnveide, automatizācija un interaktivitātes paaugstināšana;
  - 1.6.2.6. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģijas ieviešanas un darbības monitorings.
- 1.6.3. Mērķis Nr. 3 “*Pārstrādātas notekūdeņu dūņas ir pieprasīts un pieejams resurss*” un tam pakārtotie uzdevumi:
  - 1.6.3.1.3.1. Aktualizēt saistīto nozaru tiesisko regulējumu;
  - 1.6.3.2. Sabiedrības informēšanas sākotnējās kampaņas īstenošana;
  - 1.6.3.3. Sabiedrības informēšanas pastāvīgu pasākumu un instrumentu izveide un izmantošana;
  - 1.6.3.4. Finansējuma piesaiste pētījumu īstenošanai notekūdeņu dūņu izmantošanas veicināšanai;
  - 1.6.3.5. Finansējuma piesaiste pētījumu īstenošanai notekūdeņu dūņu ietekmes izvērtēšanai un kvalitātes monitoringam;
  - 1.6.3.6. Ūdenssaimniecības kompetenču centru izveide.
- 1.7. Stratēģijas izstrādes laikā ir apskatītas un salīdzinātas vairākas notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas, apstrādes, pārstrādes, utilizācijas, centralizācijas un institucionālo risinājumu alternatīvas, kas ļauj noteikt Latvijas situācijai atbilstošāko notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas modeli un izstrādāt tā ieviešanas plānu:
  - 1.7.1. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas alternatīvas, izmantojot pastāvošo infrastruktūru ārpus sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja (A1: Apsaimniekošana atkritumu apsaimniekošanas sistēmā, A2: Apsaimniekošana lauksaimniecības organizāciju infrastruktūrā, A3: Apsaimniekošanu veic jaunizveidots ārpalpojuma sniedzējs).
  - 1.7.2. Notekūdeņu dūņu pārstrādes alternatīvas (veic sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs) (C1: Mehāniski atūdeņotu dūņu uzturēšana 12 mēnešus, C2: Mehāniski atūdeņotu dūņu kompostēšana, C3: Biogāzes ražošana).

- 1.7.3. Notekūdeņu dūņu utilizācijas alternatīvas (B1: Iestrādne augsnē, B2: Sadedzināšana, B3: Utilizācija, izmantojot inovatīvas metodes, B4: Apglabāšana atkritumu poligonos).
- 1.7.4. Notekūdeņu dūņu pārstrādes centralizācijas alternatīvas (D1: Pārstrāde 41 notekūdeņu dūņu pārstrādes centrā, D2: Pārstrāde 30 notekūdeņu pārstrādes centros, D3: Pārstrāde 16 notekūdeņu pārstrādes centros, D4: Pārstrāde 5 notekūdeņu pārstrādes centros, D5: Pārstrāde 26 notekūdeņu pārstrādes centros).
- 1.7.5. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas institucionālo organizāciju alternatīvas (B1: Atbilstoši katra sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja lēmumam, B2: Vienota notekūdeņu dūņu apsaimniekošana katras pašvaldības ietvaros, B3: Reģionāla/valsts mēroga jaunizveidotā pārstrādes centrā, B4: Viens sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs valstī).
- 1.8. Saistībā ar Stratēģijā plānotajiem risinājumiem un plānošanas dokumenta iespējamām alternatīvām Birojs sniedz savu viedokli:
- 1.8.1. Saskaņā ar Novērtējuma likuma 1. panta 7. punktu un Noteikumu Nr. 157 8.7. punktu Vides pārskatā identificē, apraksta un izvērtē plānošanas dokumenta un iespējamo alternatīvu ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta izstrādes mērķus un teritoriju, kura varētu tikt ietekmēta. Dažādu risinājumu novērtēšanas mērķis ir izvēlēties un pamatot piemērotāko risinājumu.
- 1.8.2. Birojs konstatē un atzinīgi vērtē, ka Stratēģijas izstrādes gaitā ir apzināti dažādi alternatīvie risinājumi, Stratēģijas 4. nodaļā *“Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas alternatīvo risinājumu izvērtējums”* sniedzot izvērstu alternatīvu analīzes mērķu un metodikas aprakstu un katras alternatīvas izvērtējumu, savukārt Vides pārskatā sniedzot Stratēģijā izraudzīto alternatīvu vides aspektu vērtējumu. Šis ir nozīmīgs vērtējuma aspekts, jo atbilstoši Vides politikas pamatnostādņu 2021. – 2027. gadam vides pārskatā un Biroja 2021. gada 12. decembra atzinumā Nr. 4 – 03/12 *“Par Vides politikas pamatnostādņu 2021. – 2027. gadam Vides pārskatu”* norādītajam, attiecīgā plānošanas dokumenta izstrādes gaitā notekūdeņu dūņu ilgtspējīgas apsaimniekošanas sistēmas izveidošanas (rīcības virziens Nr. 25) iespējamās ietekmes vērtētas nevienvērtīgi, lielā mērā to saistot ar izvēlētajiem risinājumiem, jo neveiksmīgas izvēles gadījumā tā īstenošana var atstāt arī negatīvu ietekmi uz vidi.
- 1.8.3. Papildus jau apskatītajiem plānošanas dokumenta risinājumiem, Birojs atzīmē, ka Stratēģijas 5.1.2. nodaļā *“Stratēģijas īstenošanas vieta”* norādīts, ka *“Stratēģijā definētais notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas modelis īstenojams esošo notekūdeņu attīrīšanas iekārtas teritorijā vai tām pieguļošajās teritorijās, vai arī notekūdeņu dūņu apsaimniekošanai jau izmantotajā infrastruktūrā un zemes vienībās. Gadījumos, kad minētās teritorijas nav iespējams izmantot vai tās nav pietiekamas, nepieciešamo notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas infrastruktūru var izvietot arī citos zemes gabalos, nodrošinot, ka šādas darbības atbilst attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumā atļautajam lietošanas veidam. Stratēģijā paredzēto notekūdeņu dūņu centru izveidei primāri izmantojamas zemes vienības vai to daļas, kurās jau atrodas nolietota ūdenssaimniecības infrastruktūra, tādējādi nodrošinot arī degradēto teritoriju revitalizāciju un atgriešanu saimnieciskajā aprītē. Esošā ūdenssaimniecības infrastruktūra pēc iespējas iekļaujama jaunās infrastruktūras attīstībā. Izvērtējot lielāko plānoto notekūdeņu dūņu centru izvietojumu, secināts, ka to*

tuvumā ir pieejamas sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja apsaimniekotās vai pašvaldībai piederošas zemes vienības, kurās var izvietot notekūdeņu dūņu apsaimniekošanai nepieciešamo infrastruktūru, tādējādi zemesgabalu iegāde investīciju veikšanai nebūs nepieciešama”. Šajā kontekstā Birojs vērš uzmanību, ka Stratēģijas un Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas laikā⁴ vairākas pašvaldības ir sniegušas savu viedokli un komentārus par Stratēģijā plānoto notekūdeņu pārstrādes centru izveides iespējām un citiem plānotajiem notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas risinājumiem. Biroja ieskatā jau šajā plānošanas dokumenta izstrādes posmā ir lietderīgi izvērtēt teritorijas attīstības plānošanas aspektus tajās 27 pašvaldībās, kurās atbilstoši Stratēģijai (īpaši D5 alternatīvas kontekstā) plānota notekūdeņu dūņu pārstrādes centru un nepieciešamās infrastruktūras izveide⁵, ņemot vērā šā procesa ietvaros izteiktos pašvaldību viedokļus, un šāda izvērtējuma rezultātus atspoguļot Vides pārskatā. Šāds teritoriāli saistīts izvērtējums papildinās Stratēģijas 4.2.4. nodaļā “*Centralizācija*” norādīto, ka “*visas 27 dūņu pārstrādes centru izveides vietas ir vērtētas arī individuāli, izskatot risinājumus par to apvienošanu ar kādu citu tuvāk esošo dūņu pārstrādes centru*”.

2. Esošā vides stāvokļa apraksts, īpaši teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt, un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

- 2.1. Vides pārskatā esošā vides stāvokļa aprakstā īsumā raksturota pašreizējā situācija notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas jomā kopskatā ar spēkā esošo normatīvo aktu prasībām un izstrādātajiem valsts līmeņa/nozaru plānošanas dokumentiem un tajos izvirzītajiem vides aizsardzības mērķiem un pasākumiem, kas ir aktuāli un ņemti vērā, izstrādājot Stratēģiju. Aptverti tādi vides aspekti kā virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāte, augsnes un grunts piesārņojums, cilvēku veselība, klimata pārmaiņas, bioloģiskā daudzveidība, kā arī notekūdeņu dūņu kā resursa potenciāla izmantošana.
- 2.2. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs konstatē, ka Vides pārskatā apzināti galvenie vides aspekti, kas saistīti ar notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu, kas savukārt sniedz priekšstatu par jomas attīstības problēmjuautājumiem, aktualitātēm un izaicinājumiem, kā arī pamato Stratēģijas izstrādes un īstenošanas nepieciešamību. Birojs atzīmē, ka esošā vides stāvokļa apraksts sasaucas ar apskatu par plānošanas dokumenta atbilstību starptautiskajai, Eiropas Savienības un nacionālajai vides politikai un vides politikas plānošanas dokumentos iekļautajiem risinājumiem, kas aktualizē Stratēģijas izstrādi. Šajos dokumentos uzsvērta nepieciešamību veicināt notekūdeņu dūņās esošo resursu atkārtotu izmantošanu, t.sk. augu barošanās elementu veidā vai enerģijas atgūvē, izvairoties no to apglabāšanas atkritumu poligonos, nepieciešams novērst notekūdeņu dūņu ilgstošu uzglabāšanu, lai lietderīgi tiktu izmantoti tajās esošie resursi, kā arī turpināt pētījumus par notekūdeņu dūņu sastāvu, tajās potenciāli esošo kaitīgo vielu saturu un to ietekmi uz vidi, kā arī citām potenciālajām izmantošanas iespējām. Šie aspekti plaši un detalizēti atspoguļoti Stratēģijā.

⁴ Vides pārskata pielikums “*Ar Vides pārskata izstrādi saistītie materiāli*”, skat. Stratēģijas nodaļa 4.2.4. “*Centralizācija*”

⁵ Saskaņā ar Stratēģijā izvirzīto 1.5. uzdevumu “*Notekūdeņu dūņu pārstrādes centru infrastruktūras izveide*” un D5 alternatīvo risinājumu, plānots noteikti 27 notekūdeņu dūņu centru reģionus ar notekūdeņu dūņu centra izveidi Ventspilī, Liepājā, Talsos, Kuldīgā, Tukumā, Saldū, Dobelē, Jūrmalā, Rīgā, Olainē, Jelgavā, Ādažos, Salaspilī, Ogrē, Bauskā, Limbažos, Siguldā, Valmierā, Cēsīs, Aizkrauklē, Jēkabpilī, Madonā, Alūksnē, Rēzeknē, Līvānos, Preiļos, Daugavpilī.

3. Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

- 3.1. Vides pārskatā vērtēta Stratēģijas mērķu īstenošanas ietekmes būtiskums uz tādiem vides aspektiem kā virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāte, augsnes un grunts piesārņojums, cilvēku veselība, klimata pārmaiņas, bioloģiskā daudzveidība, resursu ilgtspējīga izmantošana, akcentējot tos plānotos pasākumus, kuru ietekmes būtiskuma mazināšanai būtu vēlams pievērst īpašu uzmanību.
- 3.2. Vides pārskatā norādīts, ka izvēloties piemērotāko notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas alternatīvu saistībā ar jaunas infrastruktūras izbūvi, ir svarīgi izvēlēties vides prasībām piemērotu teritoriju, kas nerada ietekmi gan uz apkārtējo vidi, gan uz cilvēku dzīves vidi (galvenokārt saistīts ar smaku ietekmes faktoru), tostarp, lai plānotā infrastruktūra nebūtu pārāk tuvu blīvi koncentrētām dzīvojamām un publiskām teritorijām. Tā kā arī notekūdeņu dūņu pārstrādes veidi ir saistīti ar smaku veidošanos un ietekmi uz iedzīvotājiem, Vides pārskatā rekomendēts, izvēlēties notekūdeņu dūņu utilizācijas risinājumu, kas veicina resursa ilgtspējīgu izmantošanu, tādejādi ievērojot aprites ekonomikas principus un mazina ietekmi uz klimata pārmaiņām (mazina SEG emisiju veidošanos). Stratēģijā kā piemērotākā alternatīva dūņu utilizācijai tiek piedāvāta pārstrādātu notekūdeņu dūņu iestrāde augsnē. Vides pārskatā norādīts, ka šīs alternatīvas vides riski ir saistīti ar atbilstoša daudzuma dūņu utilizāciju augsnē un atbilstošu dažādu vielu un elementu koncentrāciju dūņās, lai tiktu ievērotas normatīvo aktu prasības. Stratēģijā kā būtiski labāki un tehniski vienkāršāki dūņu pārstrādes risinājumi ir atzīti mehāniski atūdeņotu dūņu izturēšana 12 mēnešus un to kompostēšana. Vides riski saistīti ar lielu notekūdeņu dūņu centralizāciju vienā punktā, kas konkrētai vietai rada augstus vides piesārņojuma riskus, kā arī dūņu pārvadāšanu lielos attālumos un atbilstošu siltumnīcefektu gāzu izplatību. Kā labākais institucionālais risinājums notekūdeņu dūņu apsaimniekošanā Stratēģijā ir atzīts sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas modelis paredz, ka katra pašvaldība pieņem lēmumu par notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu atbildīgo sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju pašvaldības teritorijā, vienlaikus sniedzot atbalstu sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam atbilstošas notekūdeņu dūņu apstrādes un pārstrādes infrastruktūras izveidei. Šīs alternatīvas īstenošana nodrošinās vienotu pieeju notekūdeņu dūņu apsaimniekošanā visā Latvijas teritorijā.
- 3.3. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā kopumā ir vērtētas plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās ietekmes uz izvēlētajiem būtiskākajiem vides aspektiem. Birojs pozitīvi vērtē Vides pārskatā īstenoto pieeju, ka ietekmes vērtēšanas kritēriji ir skaidri definēti, gradējot ietekmes būtiskumu, veidu un ilgumu⁶. Vienlaikus Birojs rekomendē papildināt Vides pārskata 4. nodaļu "*Plānošanas dokumenta un tā alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums*" un 7. nodaļu "*Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums*" kopskatā ar jau šī atzinuma 1.8.3. punktā minētajiem apsvērumiem.

4. Risinājumi ietekmes uz vidi mazināšanai

- 4.1. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, Stratēģijā ir izstrādāts notekūdeņu dūņu optimālākais apsaimniekošanas modelis. Tajā ir izvirzīti konkrēti uzdevumi jeb risinājumi, lai notekūdeņu dūņu apsaimniekošana radītu mazāku vai novērstu pilnībā ietekmi uz dažādiem vides aspektiem:

---

⁶ Vides pārskata 4. nodaļa "*Plānošanas dokumenta un tā alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums*" un 7. nodaļa "*Īss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums*".

- 4.1.1. Jaunu tiesisko aktu izstrāde un esošo normatīvo aktu pārskatīšana, kas paredz darbības, kas saistītas ar ūdenssaimniecības nozares tiesiskajā regulējumā nepieciešamo izmaiņu identificēšanu un veikšanu, lai definētu notekūdeņu dūņu centru tiesisko saturu, formu un darbību, kā arī atbildības robežas, kā arī precizētu citus tieši ar notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu saistītus tiesību aktus t.sk. ūdenssaimniecības sabiedrisko pakalpojumu un to tarifu aprēķināšanas tiesiskajā regulējumā.
- 4.1.2. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas infrastruktūras uzlabošanā, kas paredz darbības, kas saistītas ar 26 + 1 notekūdeņu dūņu pārstrādes centru fiziskās infrastruktūras izveidošanu, darba līdzekļu un resursu iegādi, darbinieku apmācību u.c.
- 4.1.3. Uzraudzības, monitoringa, atskaišu, priekšlikumu izstrāde, saistīto nozaru iesaisti notekūdeņu dūņu apsaimniekošanā, kas paredz vadlīniju izstrādi, dūņu apsaimniekotāju iekšējās kontroles sistēmas izveidi, Stratēģijas ieviešanas monitoringu u.c.
- 4.2. Vides pārskatā papildus norādīts uz normatīvajiem aktiem notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas jomā, kas jāņem vērā, īstenojot Stratēģiju, t.sk. Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumu Nr. 834 "*Prasības ūdens, augsnes un gaisa aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma*", Ministru kabineta 2006. gada 2. maija noteikumi Nr. 362 "*Noteikumi par notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli*". Birojs konstatē, ka Vides pārskatā izmantotas arī VSIA "*Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs*" 2013. gadā sagatavotā materiālā "*Rokasgrāmata notekūdeņu dūņu apsaimniekošanā*"⁷ iekļautās vides aizsardzības prasības notekūdeņu dūņu uzglabāšanai.
- 4.3. Plānošanas dokuments šajā notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas sistēmas izveides posmā nenosaka konkrētus risinājumus notekūdeņu dūņu pārstrādes centru izveidei. Īstenojot Stratēģiju, jāņem vērā, ka Novērtējuma likuma 2. pielikuma 11. punkta 4. apakšpunktā ir iekļauta darbība "*dūņu izvietojanas vietu būvniecība*", kurai atbilstoši šā likuma nosacījumiem veicams ietekmes sākotnējais izvērtējums. Savukārt teritorijas izmantošanas un attīstības plānošanas ietvarā pašvaldību administratīvajās teritorijās, kurās paredzēts izvietot notekūdeņu dūņu pārstrādes centrus un tiem nepieciešamo infrastruktūru, nepieciešamības gadījumā būs jāveic grozījumi spēkā esošajos plānošanas dokumentos, kā arī jāievēro vides aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasības.

5. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Saskaņā ar Novērtējuma likuma 43. pantu paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē *Natura 2000* teritoriju, darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi *Natura 2000* teritoriju tīklam. Gadījumos, ja konkrētās plānotās rīcības var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, saskaņā ar Novērtējuma likuma 4.¹ panta nosacījumiem novērtē tās ietekmi uz *Natura 2000* teritoriju. Šādā gadījumā ietekmes uz vidi izvērtēšana var tikt veikta, ekspertiem izvērtējot ar pasākuma īstenošanu saistīto ietekmi uz *Natura 2000* teritoriju, izvērtējot dažādas alternatīvas un iespējas negatīvo ietekmju samazināšanai.

⁷ Pieejams VSIA "*Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs*" tīmekļvietnē meteo.lv.

Vides pārskatā norādīts, ka plānoto pasākumu negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritorijām iespējama tad, ja to robežās tiktu veikta notekūdeņu dūņu un to kompostu pagaidu uzglabāšana vai komposta gatavošanas vieta atrastos īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, izņemot to neitrālās zonas, un mikroliegumos, kā arī tuvāk par 150 m no to robežām. Šāds risinājums ir aizliegts ar normatīvo aktu prasībām, līdz ar to vajadzība pēc kompensējošiem pasākumiem ir mazticama. Ja lauksaimniecībā izmantojamās platības vai meža teritorijas atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, notekūdeņu dūņu un komposta izmantošanu saskaņo ar Valsts vides dienestu.

6. Pārrobežu ietekme

Saskaņā ar Vides pārskatā sniegto informāciju, plānošanas dokumenta īstenošanai nav paredzama būtiska pārrobežu ietekme. Netiešas potenciālas pārrobežu ietekmes varētu būt saistītas ar piekrastes un pārejas ūdeņu kvalitātes uzlabošanu īstenojot notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas kvalitātes pasākumus.

7. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Vides pārskatā atzīmēts, ka Stratēģijas 2.6. uzdevums “*Dūņu apsaimniekošanas stratēģijas ieviešanas un darbības monitorings*” paredz izveidot Stratēģijas darbības monitoringa sistēmu, lai reizi piecos gados novērtētu Stratēģijas ieviešanas un darbības gaitu, identificē Stratēģijas ieviešanā nenasniegtos mērķus un uzdevumus, definētu jaunus mērķus un uzdevumus atbilstoši normatīvo aktu izmaiņām un jaunākām dūņu pārstrādes tehnoloģijām, pilnveidotu Stratēģijas ieviešanu laika grafiku un veicamās darbības, tostarp, lai uzlabotu tās darbību atbilstoši nozares jaunākajām atziņām un normatīvu prasībām.

Vides pārskatā ietverta informācija arī par Noteikumos Nr. 157 noteiktajām prasībām plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa veikšanai un monitoringa ziņojuma sagatavošanai, kā arī būtiskākajiem parametriem/indikatoriem, kas izmantojami, lai konstatētu plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, Vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, t.sk. notekūdeņu radītais dūņu apjoms pa Stratēģijā noteiktajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtu grupām, apstrādātu/neapstrādātu notekūdeņu daudzums, notekūdeņu dūņu un komposta izmantošana augsnes mēslošanai lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, notekūdeņu dūņu un komposta izmantošana mežsaimniecības zemēs, notekūdeņu dūņu un komposta izmantošana apzaļumošanā/degradēto teritoriju rekultivācijā/biogāzes ražošanai, notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas infrastruktūras pārbūves vai jaunu izbūves skaits, izveidoto notekūdeņu dūņu centru skaits, bīstamo vielu noteikšana notekūdeņu dūņās, dūņu komposta izmantošana lauksaimniecības zemē un meža zemē, kas atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, sūdzību skaits par smaku piesārņojumu no notekūdeņu dūņu uzglabāšanas vai cita apsaimniekošanas veida, notekūdeņu dūņu utilizācijas metožu pielietojumu biežums (skaits) sadalījumā pa Stratēģijā izdalītajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtu grupām.

II Vides pārskata sabiedriskā apspriešana

Plānošanas dokumenta un Vides pārskata sagatavošanas ietvaros sabiedrībai ir bijusi iespēja izteikt savu viedokli sabiedriskās apspriešanas laikā. Paziņojums par sabiedriskās apspriešanas termiņiem un iespējām piedalīties apspriešanā, uzsākot sabiedrisko apspriešanu, tika ievietots Biroja tīmekļa vietnē: www.vpvb.gov.lv, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas tīmekļa vietnē www.varam.gov.lv, SIA “*Reģionālie projekti*” tīmekļvietnē rp.lv, Valsts kancelejas Tiesību aktu projektu publiskajā portālā <https://tapportals.mk.gov.lv>, kā arī publicēts Latvijas Republikas oficiālajā izdevumā “*Latvijas Vēstnesis*” 2022. gada 27. oktobrī. Stratēģijas un Vides pārskata projekta publiskā

apspriešana notika laika periodā no 2022. gada 28. oktobra līdz 26. novembrim. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme norisinājās 2022. gada 10. novembrī plkst. 17.00 attālināti video konferences formātā *Microsoft Teams* platformā.

Vides pārskata pielikumā “*Pārskats par Vides pārskata izstrādi*” aprakstīta Stratēģijas un Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas gaita, ievietots 2022. gada 10. novembrī notikušās sanāksmes protokols, kā arī sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtie komentāri par plānošanas dokumentu un Vides pārskatu, kas apkopoti 7. nodaļā “*Priekšlikumi, kas saņemti plāna “Notekūdeņu apsaimniekošanas dūņu apsaimniekošanas stratēģijā 2022. – 2027. gadam” redakcijas un Vides pārskata projektu sabiedriskās apspriešanas laikā*”.

Konsultācijas ar kompetentajām institūcijām tikušas uzsāktas savlaicīgi, institūcijām un sabiedrībai tikusi dota iespēja izteikt savu viedokli par plānošanas dokumentu un Vides pārskatu.

Izvērtētā dokumentācija:

Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģija 2022. – 2027. gadam un tās Vides pārskats⁸

Piemērotās tiesību normas:

1. Likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” 4. panta trešā daļa, 23.⁴ pants, 23.⁵ pants.
2. Likums “*Par piesārņojumu*”.
3. Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 “*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*” ceturtā, piektā, sestā, septītā, astotā daļa.
4. Ministru kabineta 2006. gada 2. maija noteikumi Nr. 362 “*Noteikumi par notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli*”.
5. Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumu Nr. 834 “*Prasības ūdens, augšnes un gaisa aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma*”.

Biroja viedoklis:

Atbilstoši Novērtējuma likuma 23.⁵ panta sestās un septītās daļas prasībām Birojs konstatē:

- 1. Stratēģijas Vides pārskats kopumā atbilst normatīvo aktu prasībām, tajā ietverti secinājumi par vides problēmām un nepieciešamajiem risinājumiem to novēršanai, tomēr tie izstrādāti tādā detalizācijā, kādu pieļauj plānošanas dokumenta detalizācija un veiktā izpēte. Pilnveidojot Vides pārskatu, jāņem vērā šajā Biroja atzinumā (1.8.3., 3.3. un 4.3. punkts) norādītās rekomendācijas.**
- 2. Īstenojot Stratēģiju, jāņem vērā Vides pārskatā un šajā Biroja atzinumā norādītais.**
- 3. Lai konstatētu Stratēģijas īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, Izstrādātājam, izmantojot valsts vides monitoringa un citus pieejamus datus, vismaz vienu reizi plānošanas periodā (2027. gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (elektroniskā veidā) Birojā.**

Birojs vērš uzmanību, ka Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai atbilstoši Noteikumu Nr. 157 27. punktā noteiktajam jā sagatavo informatīvais ziņojums par to, kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi, kā ņemts vērā Vides pārskats, Biroja

---

⁸ Biroja reģ. Nr. 4-01/162.

atzinums un sabiedriskās apspriešanas rezultāti, jāsniedz izvēlētā risinājuma pamatojums un jānorāda pasākumi ietekmes monitoringam. Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 28. un 29. punktā noteiktajam jā sagatavo un jāpublicē arī paziņojums par plānošanas dokumenta pieņemšanu.

Direktora p.i.,

direktora vietniece,

Piesārņojuma novērtēšanas daļas vadītāja

(paraksts*)

Indra Kramzaka

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu

Atzinums nosūtīts:

1. Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, *E.Adresē*.
2. SIA "Reģionālie projekti", e-pasts: birojs@rp.lv